

TÁRSULATI ÜGYEK.

Szakülések.

1901 november hó 6.-én.

Elnök : T. ROTH LAJOS.

Első titkár bejelenti, hogy a június hó 5-én tartott választmányi ülésen T. ROTH LAJOS elnök ajánlatára rendes tagnak választatott VÖLKEL ALBERT mérnök Budapesten, és PETHŐ GYULA dr. vál. tag ajánlatára levelezőnek választatott JOACHIM GYULA, a Rábaszab. társ. gát-őre, Győrben. Végül sajnálattal jelenti be, hogy a múlt szakülés óta 3 tag elhunytáról értesült, ezek : ADDA KÁLMÁN, ny. m. kir. osztálygeologus Pozsonyban, MIHÁLDY ISTVÁN esp. plébános Bakony Szt. Lászlón, és SCHMIDT GÉZA főbányamérnök Salgótarjában.

Előadások :

1. KALECSINSZKY SÁNDOR : *A szorítai meleg és forró konyhasóstavak, mint hőaccumulátorok és miképen lehet az erdélyi hideg sóstavakat melegékké átalakítani* című értekezését mutatta be. (L. jelen füzet.)

2. CHOLNOKY JENŐ : *A futóhomok mozgásának törvényeiről.* Ránk, magyarokra nézve, nagyon érdekes kérdés ez, mert hazánk területén nagy kiterjedésű hajdani sivatagok vannak. Ilyen sivatagok voltak a diluviális időben a Duna-Tisza közén, a Nyírségben és a temesmegyei delibláti homokpusztán. Még ma is mozognak ezeken a térségeken a homokbuczkák s megkötésük fontos nemzetgazdasági kérdés, különösen a mióta a homoki szőlőtelepítések olyan nagy arányúak. Sehol Európában ilyen kedvező alkalom nincs a hajdani sivatagok homokjainak tanulmányozására, mint nálunk, s innen van, hogy az előadónak sikerült a homok mozgásának törvényeit oly rendszerbe foglalni, a hogy az még a külföldi természetvizsgálóknak nem sikerült. (Helyszűke miatt később közöljük. Szerk.)

1901 december hó 4.-én.

Elnök : T. ROTH LAJOS.

Első titkár bejelenti, hogy a november hó 6-án tartott választmányi ülésen a «*körletti basaltbánya részvénytársaság*» Budapesten az örökítő tagok sorába lépett és rendes tagoknak választattak : BÖCKH JÁNOS tiszt. tag ajánlatára BENCZE GERGELY erdőtanácsos, akad. tanár Selmezbányán, SZONTAGH TAMÁS dr. vál. tag ajánlatára KADIĆ OTTOKÁR kir. geologus Budapesten és PÁLFY MÓR dr. e. titkár ajánlatára HUBER IMRE piarista tanár Selmezbányán.

Előadások :

1. KOCH ANTAL dr. : *Újabb adatok a beacsini cementmárga geo-palaeontológiai viszonyaihoz* czímen leírja geológiai megfigyeléseit, melyeket 1894 óta, a mikor a Fruskagóra hegység geológiáját megírta, a híres hazai cementgyár márga-

bányájában és annak környezetén tenni több ízben alkalma volt. Azután ismer-teti és bemutatja azokat az érdekes kövületeket, különösen a cementsmárgából elég gyakran kikerülő halmaradványokat, melyeket részint maga gyűjtött, részint a bányatulajdonosok voltak szivesek hazánk tudom. intézeteinek ajándékozni. A halmaradványok közt a leggyakoribbak egy nagy tőkehalnak (*Gadus*) külön-böző vázrészei. Egy másik neme a tőkehalféléknek is van képviselve, ez a *Bros-mius*, melyből már KRAMBERGER zágrábi tanár leírt onnan egy fajt *Brosmius Strossmayeri* néven. Ki lehetett mutatni továbbá egy sügérfélének (*Lates*) marad-ványait. De legérdekesebbek azok a hegyes kúpos és begömbülő nagy fogakkal megrakott álcsonttöredékek, melyek a *Sphyaena* nevű nagy ragadozó haltól szár-maznak. Végre az ajakos halak (*Labridae*) családjából való halaknak kövezetfogai is kikerültek a márgából, valamint az azt fedő márgás homokból is. De a teknős-békák pajz-töredékeit is szolgáltatta a cementsmárka. Ezek közül az egyik a száraz-földi *Testudo*-tól származik; a másik ellenben az édesvizi *Emydidae* család-ból való.

2. KÖVESLIGETHY RADÓ: «A régi színlők magyarázatához» czímen bemutatja a kir. m. tudományegyetem földrajzi seminariumának egy dolgozatát, mely egészen elemi matematikai és physikai segédeszközökkel megvizsgálja, vajjon a jégkor-szak mintegy 2000 m. vastag jégtakarója okozhatta-e a partvonalaknak 240 m.-rel (Skandináviában), sőt 450 m.-rel (Északamerikában) való eltolódását.

A jégtakaró alatti lehülés és a jég nyomása folytán a kontinensek mintegy 70 m.-rel süllyedtek, a jég vonzása folytán pedig a víz a sík tenger partjain 203 m.-rel, fjordok belsejében 407 m.-rel emelkedett, úgy hogy a színlő magassága amott 270, emitt 480 m.-nyinek adódik.

Választmányi ülések.

1901 november hó 6.-án.

Elnök : T. ROTH LAJOS.

Elnök a nyári szünet után a választmányt üdvözölve nyitja meg az ülést.

Első titkár fölolvassa a *kortáti basaltbánya részvénytársaság* levelét, melyben az tudatja a Társulattal, hogy 200 K-val az örökítő tagok sorába lép.

Rendes tagoknak választattak: BÖCKH JÁNOS tiszt. tag ajánlatára BENCZE GERGELY erdőtanácsos, akad. tanár Selmeczbányán, SZONTAG TAMÁS dr. vál. tag ajánlatára KADIĆ OTTOKÁR m. kir. geologus Budapesten és PÁLFY MÓR dr. e. titkár ajánlatára HUBER IMRE piarista tanár Selmeczbányán.

Kilépését jelentette LÁNG SÁNDOR Budapesten és PÉTER JÁNOS Pécssett.

Titkár fölolvassa KANKA KÁROLY dr. levelét, melyben megköszöni, hogy a választmány 50 éves tagsága alkalmából üdvözölte, és SEEMAYER VILMOS II-od tit-kár levelét, melyben a titkári állásról lemond, s azt ajánlja a választmánynak, hogy a lemondást tudomásul véve vagy egy helyettest bízson meg a II-od titkári teen-dőkkel vagy bízsa az I. titkár-ra, hogy saját belátása szerint vezesse az ügyeket a következő közgyűlésig. A választmány többek hozzászólása után úgy határozott, hogy — tekintve a már nem messze levő közgyűlést — a II-od titkári állást

helyettessel nem tölti be, hanem megbízza az első titkárt, hogy saját belátása szerint vezesse az ügyeket a következő közgyűlésig.

Titkár jelentést tesz a Selmecz- és Körmöczbányára rendezett kirándulásról, s bemutatja a kirándulással kapcsolatos számadást s ajánlja, hogy a kirándulás előkészítésére beszedett díjakból megmaradt 67 korona 50 fillér a társulat forgótőkéjéhez csatoltassék. A választmány a jelentést tudomásul véve megbízza HALAVÁTS GYULA és SCHAFARZIK FERENCZ dr. vál. tagokat a leszámolás átvizsgálására.

Titkár előterjesztésére a választmány tudomásul veszi a kereskedelmi m. kir. minister leiratát, melyben értesíti a Társulatot, hogy a párisi kiállítás juryje aranyérmét ítélte a Társulatnak.

A választmány a Buenos-Aires-ben levő «Deutsche Akademische Vereinigung»-al cserét köt.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

1901 december hó 4.-én.

Elnök : T. ROTH LAJOS.

Elnök az ülést megnyitva, örömmel üdvözli a társulatnak egyik érdekes — ez időszerint választmányi — tagját, ILOSVAY LAJOS drt, kit *Ő felsége* kegye érdemei elismeréséül a m. kir. udvari tanácsosi czímmel tüntetett ki.

Rendes tagnak választatott LÖRENTHEY IMRE dr. ajánlatára ENDREY ELEMÉR anárjelölt Budapesten.

Kilépésüket bejelentették : BUZA JÁNOS Sárospatakon, HOZNEK JÁNOS Besztercebányán és MASS BERNHARD Bécsben. Töröltettek.

Titkár bejelenti, hogy Társulatunk pártfogója Hg. ESZTERHÁZY MIKLÓS ő főméltósága «Az Eszterházy család és oldalágainak leírása» című munkát a hozzá tartozó «Oklevéltárral» a társulat könyvtárának megküldötte. A választmány megbízza az elnököt és az első titkárt, hogy az adományt a választmány nevében köszönjék meg s a munkát ne adják át a Földtani Intézetnek, hanem a Társulat kézikönyvtárába helyezték el.

SCHAFARZIK FERENCZ dr. bejelenti, hogy HALAVÁTS GYULA vál. taggal a kirándulási leszámolást átvizsgálták és azt rendben találták. E szerint a mult vál. ülés határozata értelmében a fennmaradt összeg a forgótőkéhez csatolandó.

PETHŐ GYULA dr. indítványára a választmány oly föltétellel csatolja ezen összeget a forgótőkéhez, hogyha a jövőben a kirándulások költségeire begyűlt összeg a kirándulásokra nem lenne elegendő, ezen összeget a forgótőkéből a kirándulások céljaira fel lehessen használni.

Titkár ezzel kapcsolatosan indítványozza, hogy a jövő évi kirándulás előkészítésére a választmány már most küldjön ki előkészítő bizottságot. A választmány az indítványt magáévá téve KOCH ANTAL dr. elnöklete alatt SCHAFARZIK FERENCZ dr., SZONTAGH TAMÁS dr. és PÁLFY MÓR dr. e. titkár tagokból álló előkészítő bizottságot küld ki.

Elnök fölveti a kérdést, hogy a tiszteleti tagok közül azok, kik állandóan Budapesten laknak, a választmánynak állandó tagjai legyenek és hogy az elnök és alelnök csak három évre választassék és a három év letelte után a következő

három év alatt megválasztható ne legyen. — A választmány a kérdés tanulmányozására SCHMIDT SÁNDOR dr. alelnökből, KALECSINSZKY SÁNDOR vál. tagból és PÁLFY MÓR dr. első titkárból álló bizottságot küld ki.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

IRODALOM.

Dr. SZÁDECZKY GYULA: *A Vlegyásza félreismert kőzeteiről.* Orvos-természettudományi értesítő. XXIII. 1901. p. 47—64. I. tábla melléklettel Kolozsvár.

Szerző a Vlegyásza nyugati oldalán levő Drágán völgyben a Kecskés korcsma fölött, valamint a korcsmánál keletről beszakadó Viságpatak medrében tekintélyes száibanálló rhyolith tömegre akadt, mely fölött kisebb mennyiségben andesit-, és ennek kitörése alkalmával elváltoztatott üledékes kőzet fordul elő.

PRIMICS a korcsma fölött levő réteges rhyolith sziklát, miután crinoida-forma törzseket látott benne, föltételelesen dias-üledéknek vette, bár megjegyezte, hogy «igen finom folyású, de e mellett brecciásszövetű rhyolithoz feltűnően hasonlít.» Ezen rhyolithtömeget a Drágán bal partján «nem ép és nagyobb összefüggő tömegben nem igen található» piroxenandesit veszi körül. A Drágán keleti oldalán a rhyolith fölött a szerző nem talált andesitet, hanem itt egy nagyon sűrű, feketés vagy sötétibolyás barna kőzet jön elő, mely emlékeztet ugyan az andesitre, de mikroskop alatt vizsgálva agyagos, homokos üledékes kőzet átalakulásának bizonyult.

Szerző tájékoztató kirándulásai alapján azt sejtí, hogy a rhyolith nem a daczit erupciója előtt tört fel, hanem hogy az andesittel együtt a dacziterupciónak határképződménye.

Dr. PÁLFY MÓR.

Kérelem!

A Magyarhoni Földtani Társulat 1901. évi tanulmányozó kirándulásának kis csapata, szeptember hó 23-án, a szklenói völgy geletneki nyilásának jobb oldalán meredeken kimagasló rhyolith-sziklákban gyönyörködván, elhatározta, hogy e sziklavonulatot ezentúl «*Szabó József-sziklának*» nevezi és az érdeemes magyar tudósnak, a ki annyi szeretettel, igazi lelkesedéssel és fáradhatlan munkával tanulmányozta e környék szövevényes geologiai alkotását, a sziklafalba *emléktáblát helyez el.*

E czélból a kiránduló szaktársak a sziklavonulat elnevezésének a térképen való bevése miatt a cs. és kir. katonai földrajzi intézetben a szükséges lépéseket megteszik és az emléktáblára pénzt gyűjtenek.

A gyűjtő- és intéző-bizottságba nyomban megválasztották BÖCKH HUGÓ dr.-t Selmecezbányán, CSEH LAJOS-t Selmecezbányán, SCHAFARZIK FERENCZ dr.-t Budapesten, SZÁDECZKY GYULA dr.-t Kolozsváron és SZONTAGH TAMÁS drt.-t Budapesten.

A gyűjtő bizottság a tisztelt szaktárs urak szíves adakozását kéri.

Minden adomány PÁLFY MÓR dr. e. titkár címére (Budapest VII. Stefánia-út 14. sz.) küldendő, s azokat a *Földtani Közlöny* borítékján fogjuk nyugtázni.
